

УДК 378.147 : 373.67

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-2-40>**Олександр ПИСМІЧЕНКО,**

orcid.org/0000-0002-8697-7204

старший викладач кафедри декоративно-ужиткового мистецтва
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»
(Одеса, Україна) pismechenko.aleksandr@gmail.com

Зінаїда БОРИСЮК,

orcid.org/0000-0002-2356-5480

старший викладач кафедри декоративно-ужиткового мистецтва
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»
(Одеса, Україна) Z.Borisyuk@Bigmir.net

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВУ: КОМПОЗИЦІЯ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ

У статті розкривається позиція, що в сучасному інформаційному просторі із яскраво проявленим мистецьким феноменом «нео-пост-постмодерну» принципово суттєвою є увага до графічного дизайну і особливо в контексті його унікального знаково-образно-символічного творчого проявлення та буття, а тому є необхідність звернення до композицій, що притаманні графічному дизайну як концептуальній засаді навчання образотворчому мистецтву. Обумовлюється, що хоча на сьогодні існують багатогранні позиції про творчо-продуктивні можливості навчання в підготовці студентів ХГФ на засадах формування та розвитку їх композиційно-образного мислення, особливої уваги потребує творчий процес створення композиції у графічному дизайні. Метою статті є розгляд сучасних методів навчання образотворчому мистецтву та розкриття їх методологічних принципів. Обґрунтувати особливості утворення композиції у графічному дизайні та виокремити її концептуальні засади у процесі навчання. На основі дослідження виокремлюється, що межі графічного дизайну постійно розширюються у різних галузях культури і мистецтва, а поява нових спеціалізацій в сфері дизайнерської діяльності визначає специфіку засобів композиції відносно потреб людини, функцій та умов виробничої технології. Обумовлюється, що, якщо класичного рівня графічні «Академічні твори» мистецтва дотримуються установлених принципів «Академічної композиції», то необхідністю є і звернення до композицій, що притаманні графічному дизайну як концептуальній засаді навчання образотворчому мистецтву. Підкреслюється, що для графічної композиції характерно об'єднання певного образного, утилітарно-практичного і змістовного аспектів, стилізація, що може бути структурною або декоративною з ускладненням і насиченням форм орнаментикою, а важливою умовою творчої стилізації є прояв індивідуальної манери митця, його особистого світосприйняття, абстрагування елементів, яке досягається внаслідок відмови від реалістичного предметного зображення, геометричного спрощення форм, введення символіки форм та кольору, певна цілеспрямована «раціоналізація» творчості у графічному дизайні має вихідним завданням наближення образу до знаку. Обґрунтовано, що «інновація» суттєва для концептуального навчання графічного дизайну і складається з двох форм: новаторської ідеї та процесу, методики, технології її практичної реалізації та результату, що призводить до якісних змін в сучасній інформаційно-комп'ютерній освіті в цілому. У висновках зазначається, що хоча і існують багатогранні позиції про творчо-продуктивні можливості навчання в підготовці студентів ХГФ, здатних мислити образно-творчо, постійно шукати нові шляхи до вирішення творчих завдань на засадах формування та розвитку їх композиційно-образного мислення, актуальним є кожне дослідження, так як існує необхідність мистецтва нової форми, а тому особлива увага до графічного дизайну, що демонструє і творчий процес створення композиції у графічному дизайні. Творчо «вибудований» метод навчання студентів ХГФ графічному дизайну ефективний при одночасному пошуку композиції як практичного умінь, створення і трансформації просторових образів, «уявних» творчо-перевтілених образних побудов, і, при цьому, знаходженню способів вирішення поставлених творчих завдань, що сприяє і розвитку графічно-дизайн-образного уявлення у студентів. Перспективи подальших розвідок. На нашу погляд, важливими є дослідження в проекції, що якщо в процесі ознайомлення із «образною раціоналізацією» композиції графічного дизайну буде застосування не тільки традиційних, а і нових дизайн-інформаційних технологій із опорою на образно-стилізоване уявлення студентів, то відбудеться можливість вплинути на результати створення ними композиції відповідно до вимог створюваного графічного образу в певній композиційній формі.

Ключові слова: дизайн, графічний дизайн, композиція, образ, образне уявлення.

Oleksandr PYSMICHENKO,
orcid.org/0000-0002-8697-7204

Senior Lecturer at the Department of Decorative and Applied Arts
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky
(Odesa, Ukraine) pismechenko.aleksandr@gmail.com

Zinaida BORYSYUK,
orcid.org/0000-0002-2356-5480

Senior Lecturer at the Department of Decorative and Applied Arts
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky
(Odesa, Ukraine) Z.Borisyuk@Bigmir.net

CONCEPTUAL BASIS OF EDUCATION OF FINE ARTS: COMPOSITION IN GRAPHIC DESIGN

The article reveals the position that in the modern information space with a vividly manifested artistic phenomenon of «neo-post-postmodern» it is fundamentally important to pay attention to graphic design and especially in the context of its unique iconic-figurative-symbolic creative manifestation and existence, and therefore there is a need to address to the compositions inherent in graphic design as a conceptual basis for learning fine arts. It is stipulated that although today there are multifaceted positions about creative and productive learning opportunities in the preparation of students of the HGF on the basis of the formation and development of their compositional and figurative thinking, the creative process of creating a composition in graphic design requires special attention. The purpose of the article is to consider modern methods of teaching fine arts and reveal their methodological principles. To justify the peculiarities of the formation of a composition in graphic design and to distinguish its conceptual foundations in the learning process. On the basis of the research, it is distinguished that the boundaries of graphic design are constantly expanding in various fields of culture and art, and the emergence of new specializations in the field of design activity determines the specificity of the means of composition in relation to human needs, functions and conditions of production technology. It is stipulated that, if classic-level graphic «Academic works» of art adhere to the established principles of «Academic composition», then it is necessary to refer to the compositions inherent in graphic design as a conceptual basis for teaching fine arts. It is emphasized that graphic composition is characterized by the combination of certain figurative, utilitarian-practical and meaningful aspects, stylization, which can be structural or decorative with the complication and saturation of forms with ornamentation, and an important condition of creative stylization is the manifestation of the individual manner of the artist, his personal worldview, the abstraction of elements, which is achieved as a result of the rejection of a realistic object image, the geometric simplification of forms, the introduction of the symbolism of forms and colors, a certain purposeful «rationalization» of creativity in graphic design has the initial task of bringing the image closer to the sign. It is substantiated that «innovation» is essential for conceptual teaching of graphic design and consists of two forms: innovative idea and process, methodology, technology of its practical implementation and result, which leads to qualitative changes in modern information and computer education as a whole. In the conclusions, it is noted that although there are multifaceted positions on the creative and productive learning opportunities in the preparation of students of the FAG, who are able to think imaginatively and creatively, to constantly look for new ways to solve creative tasks on the basis of the formation and development of their compositional and figurative thinking, each study is relevant, as there is a need for the art of a new formation, and therefore special attention to graphic design, which also demonstrates the creative process of creating a composition in graphic design. The creatively «constructed» method of teaching graphic design students of the State University of Applied Sciences is effective in the simultaneous search for composition as a practical skill, the creation and transformation of spatial images, «imaginary» creatively - reincarnated figurative constructions, and, at the same time, finding ways to solve the creative tasks set, which contributes to the development students' graphic-design-figurative representation. Prospects for further exploration. In our opinion, research is important in the projection that if in the process of familiarization with the «figurative rationalization» of a graphic design composition, not only traditional, but also new design information technologies based on the figurative and stylized representation of students will be used, then there will be an opportunity to influence the results of their creation of a composition in accordance with the requirements of the created graphic image in a certain compositional form.

Key words: design, graphic design, composition, image, figurative representation.

Постановка проблеми. В сучасному інформаційному просторі із яскраво проявленим мистецьким феноменом «нео-пост-постмодерну» принципово суттєвим є звернення до графічного дизайну і особливо в контексті його унікального знаково-образно-символічного творчого проявлення та буття. Графічний дизайн же фактично знаходиться

ще в статусі нововведення, пов'язаного із впровадження нових ідей, технологій, видів продукції тощо і, яке ще недостатньо поширене у суспільному просторі культури, хоча кожне як би нове і сприймається як нове, як нововведення, що є певним наслідком традиційного уявлення про мистецтво композиції в цілому.

На сьогодні хоча і існують багатогранні позиції про творчо-продуктивні можливості навчання в підготовці студентів ХГФ, здатних мислити образно-творчо, постійно шукати нові шляхи до вирішення творчих завдань на засадах формування та розвитку їх композиційно-образного мислення, актуальним є кожне дослідження, а так як існує необхідність мистецтва нової формації, потому особлива увага до графічного дизайну, що демонструє і сам творчий процес створення композиції у графічному дизайні.

В цілому суттєво проявлено, що, якщо класичного рівня графічні «Академічні твори» мистецтва дотримуються установлених принципів «Академічної композиції», потому необхідністю є звернення до композицій, що притаманні графічного дизайну як концептуальної засади навчання образотворчому мистецтву.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В дослідженнях мистецької проблематики сучасної вищої освіти, особливо значимими є наступні положення: проблема формування естетичної культури у працях Ю. Л. Афанасьєва, В. А. Бітаєва, В. І. Мазепи, В. А. Лічковаха, Л. Т. Левчук, О. І. Оніщенко, В. Г. Чернеця, С. І. Уланової; нова постнекласична парадигма мистецької освіти, що реалізується у сфері мистецької освіти здатна вирішити проблему синтезу та досягти інтеграції способів та практик пізнання та освоєння світу людиною (Вознюк, 2016: 9); праці про творчість як креативність у процесі навчання, які представлені дослідженнями Г. Колінець, Е. Лодзинської та іншими; у працях Г. М. Падалки (Падалка, 2008: 65), Т. В. Шмельової (Шмельова, 2018: 44) зосереджується увага на образність у мистецтві; особливість методики розвитку творчого мислення в процесі навчання відображено в працях Ю. Кулюткіна, З. Слєпкань, С. Губи, Б. Ерднієва, Д. Кліменченка, Д. Антонова, М. Жалдака, Т. Міракової, Л. Левченко, В. Осінської, Р. Хазанкіна, О. Матяш; у дослідженнях О. П. Рудницької, В. Ф. Орлова, О. М. Олексюк, О. П. Щолокової розкриваються методології мистецько-освітньої проблематики із виокремлення ролі уміння створення художнього образу на засадах уявлення про образ та образне мислення; про інновації в освіті, що це цілеспрямований педагогічний процес розроблення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, технологій, реалізація яких призводить до якісних змін структурних компонентів освіти, модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових умов (Красовська, 2017: 244).

В цілому, можливо виокремити, що головною метою у просторі навчання образотворчому мистецтву є створення креативних умов для формування та розвитку образного уявлення та мислення студентів саме на нових концептуальних засадах методологій як самого процесу навчання, так і отримання результатів.

Недостатньо вирішені частини проблеми.

На наш погляд, незважаючи на окреслення проблематики, виходячи із положення, що класичного рівня графічні «Академічні твори» мистецтва дотримуються установлених принципів «Академічної композиції», увагу привертає композиція в графічному дизайні як синтез «площинності» та «об'ємності» в одночасному вимірі, що відкриває і кроки до створення певного цілісного образу.

Ідіоми дослідження. Однією із важливих особливостей композиції у графічному дизайні є об'єднання образності з узагальненнями, де на основі вибіркової ознаки образу – в їх інтеграції і трансформації, задіяні лише найбільш образно-інформативні, що виявляє і структурність форми образу – як наближення до знаку.

Метою статті є розгляд сучасних методів навчання образотворчому мистецтву та розкриття їх принципів. Обґрунтувати особливості утворення композиції у графічному дизайні та виокремити її концептуальні засади у процесі навчання.

Виклад основного матеріалу. В сучасному соціокультурному просторі, постнекласична парадигма мистецької освіти, що має на меті досягти інтеграції способів та практик пізнання та освоєння світу людиною, достатньо очевидно виявляє, що «розвиток сучасної педагогічної теорії і практики характеризується пошуком фундаментальних підходів до побудови навчально-виховного процесу», так як «характерними рисами сучасного світу є підвищення ролі особистості, інтелектуалізація її діяльності у контексті динамічних змін техніки і технологій, неперервного зростання обсягів інформації» (Вознюк, 2016: 8–14). В соціально-інформаційному ж просторі ХХІ століття, який обумовив становлення та розвиток «графічно-дизайнерського простору», для мистецької освіти є необхідність «нового погляду» на графічний дизайн та на методологічні принципи створення композиції графічного дизайну як однієї із концептуальних засад навчання образотворчому мистецтву.

На сьогодні хоча і існують багатогранні позиції про творчо-результативні методи навчання в підготовці студентів ХГФ, здатних до вирішення творчих завдань на засадах композиційно-образного мислення, актуальним є кожне дослідження,

так як існує мистецтво «нової формації», а графічний дизайн, крок за кроком, одночасно демонструє і творчий процес пошуку та створення композиції. На основі ідеї-ідеїми нашого дослідження, вважаємо за доречне розкрити змістовні компоненти оперативних понять: дизайн, графічний дизайн, композиція, образ, образне уявлення. Дизайн (пер. з англ. – малюнок, ідея, проект, задум), означає творчу діяльність з формування гармонійного предметного середовища, яка задовольняла б матеріальні і духовні потреби людини, а також «design» перекладається як: задум, намір, план, мета, намір; творчий задум, план, проект; креслення, розрахунок, конструкція; проектування, конструювання; ескіз, малюнок, візерунок, композиція. Графічний дизайн (простір та межі його «діяльності») постійно розширюються у різних галузях культури і мистецтва) – це: поліграфічна продукція, телебачення, відео-презентації, електронні ЗМІ: web-періодика, сайти, інформаційні web-портали, мультимедіа, анімації тощо. Термін Композиція (лат. composition) трактують як «твір, з'єднання, складання, розташування, структура» – це процес і результат художнього мислення, направлено на вирішення функціонально-естетичних, художньообразних завдань, власний досвід художника, майстра декоративно-прикладного мистецтва, його прагнення до духовних джерел буття, етап у створенні твору мистецтва, засіб розкриття його змісту, розташування основних елементів та частин в певній послідовності і системі, способи поєднання окремих образів і деталей.

На основі методології дослідження, розгляд образу, образів, образного та образного уявлення в просторі композиції здійснено у межах феноменологічно-герменевтичного підходу: феноменологічно-герменевтичний підхід застосовуємо до розгляду образних принципів у просторі «концептуально-емоційного проникнення в образ. У просторі «концептуально-емоційного проникнення в образ, – як зазначає Г. М. Падалка, герменевтичний підхід сприяє активізації самостійного художнього мислення студентів, спонукає до художньої рефлексії, провокує художню свідомість на багатовимірне творче засвоєння мистецьких явищ» (Падалка, 2008: 44); семіотичного – як образно-структурного та образно-функціонального застосовуємо для виокремлення наступних положень: формування образу неможливо без знака; формування структури художнього образу передбачає певний синтез; об'єднання знаковим узагальненням проходить, на думку Т. В. Шмельової, таким чином, що «селекція ознак об'єкта, їх

інтеграція і трансформація – випадкові ознаки, які проявляються лише в деяких одиничних ситуаціях, відсікаються, а фіксуються лише найхарактерніші, а тому найбільш інформативні» (Шмельова, 2018: 167). В цілому, із даних підходів створена матриця для визначення змісту образного уявлення і застосовуємо дані підходи для виявлення того, що певна цілеспрямована «раціоналізація» творчості композиції у графічному дизайні має вихідним завданням наближення образу до знаку.

На наш погляд, якщо класичного рівня графічні «Академічні твори» мистецтва дотримуються установлених принципів «Академічної композиції», таких як збалансована симетрія, ієрархічне розташування елементів та гармонійні кольорові схеми, що притаманно і композиції Графічного дизайну, необхідністю є виявлення особливостей композицій, що притаманні графічному дизайну. На засадах відтворення особливостей композиції Графічного дизайну в нашому дослідженні, доречно звернення до традиційної Академічної композиції: Формальна композиція: академічні твори мистецтва часто дотримувалися встановлених принципів композиції, таких як збалансована симетрія, ієрархічне розташування елементів та гармонійні кольорові схеми. Академічні композиції були ретельно вибудовані, щоб скеровувати погляд глядача та ефективно передавати сенс; композиція в станковій картині (натюрморт, пейзаж, портрет, тематичний жанр), монументальному мистецтві має свої особливості: вибір сюжету, колірний лад, розміщення головного, пропорції, масштаб, перспектива, художні засоби підпорядковують основному ідейному задуму художника. Розташування, лінії, форми мають особливо важливе значення в побудові художнього твору, але на першому місці, наприклад, в живописі, є колорит – сукупність кольорів, поєднаних в одне ціле, що створює певне враження. Цей специфічний засіб втілення задуму і художньої ідеї вирізняє цей вид мистецтва від інших. При цьому, доводиться виконувати значну кількість ескізів, етюдів з метою пошуку образу головних героїв, їх розташування, вирішення в кольорі, нагромадження характерних фігур та взаємозв'язок між ними. Без знань і правил використання принципів і законів композиції неможливо вдало передати задум твору.

Найбільш детально питання графічної композиції розроблялися в архітектурі, дизайні та декоративно-прикладному мистецтві і саме вони об'єднують утилітарно-практичний і змістовий аспекти матеріальних пам'яток. «Композицію в Дизайні, як зазначає М. В. Гнатюк, стали виділяти відносно недавно, з появою самої назви “дизайн”

(художнє конструювання, промислове мистецтво) – діяльності пов'язаної з розвитком промисловості і виробничих технологій. Композиційне формотворення, естетика промислових виробів набувають певних характерних рис в залежності від технології виготовлення (тиражування), стандартизації, уніфікації виробничих процесів, властивостей матеріалів тощо» (Гнатюк, 2016: 67). Викремити можливо позицію, що основними правилами графічного дизайну є закони цілісності, контрастів, новизни, підпорядкування всіх засобів ідейному задуму та інші, а, в певній мірі, композиції Графічного дизайну «поєднуються» із композиціями декоративно-прикладного мистецтва підпорядкування всіх засобів ідейному задуму та інші.

На основі нашого проведеного дослідження, можливо виокремити особливості «творчого простору» композиції Графічного дизайну, а саме: важливе значення для композиційних закономірностей графічного дизайну мають теоретичні знання, розуміння цілісності художньо-образної мови, стилевій єдності форми тощо; поява нових спеціалізацій в сфері дизайнерської діяльності визначає специфіку засобів композиції відносно потреб людини, функцій та умов виробничої технології. Створені нові форми відображають ряд стильових ознак характерних для сучасної їх інтерпретації, зокрема метафоричність і образну асоціативність; композиційне формотворення, естетика набувають певних характерних рис в залежності від технології виготовлення (тиражування), стандартизації, уніфікації виробничих процесів, властивостей матеріалів тощо; для прикладних видів мистецтва матеріальне пов'язане з матеріалом виготовлення і призначенням (функцією) виробів; специфіка композиції полягає в поєднанні форми з призначенням, а також відповідність матеріалу конструкції (структурі). Симетрія, асиметрія, динаміка, нюанс, контраст – основні засоби вирішення композиції.

На нашу думку, можливо зазначити, що композиції Графічного дизайну, в певній мірі, ґрунтуються на законах та принципах композицій декоративно-прикладного мистецтва, а фактично – народного мистецтва із його закономірностями: на першому місці в народному мистецтві є художній образ, на другому його ідея, змістова частина – композиція, а на третьому декоративна функція, як особлива форма художнього мислення; структурно-знакові елементи композиції в декоративному мистецтві (орнаменті) та основних самостійних значень: ромбів, хрестів, розеток, хвилястих і ламаних ліній, зооморфних і орнітоморфних мотивів, дерева життя, зображення жіночої постаті, вершника та інших

прадавніх, ще дохристиянських образів, мають символічний зміст (Гнатюк, 2016: 68); стилізація може бути структурною з максимальним спрощенням форм, або декоративною з ускладненням і насиченням форм орнаментикою; характерними ознаками декоративної композиції є і узагальненість і площинність, загострення пластики основних форм, ритмічне та супідрядне розташування елементів, упровадження орнаментики. Абстрагування елементів досягається внаслідок відмови від реалістичного світлотіньового зображення, предметного локального кольору, використання спектральних кольорів та їх гармонійних сполучень, геометричного спрощення форм, введення символіки форм та кольору (Яремків, 2005: 28). Пошук абстрактної структури ґрунтується на відмові від класичних композиційних схем відображення об'ємів, перспективи, симетрії та упорядкування умовних тональних і кольорових плям, як самостійних і «життєздатних» систем, за принципом автономності й гармонійної цілісності. Урівноваження елементів з обраною абстрактною структурою дозволяє створити оновлений за змістом і виразними властивостями декоративний образ (Губаль, 2011: 54).

Виходячи із ідеї нашого дослідження, в аспекті уваги до графічної композиції як концептуальної засади навчання, виокремлюємо: у навчанні образотворчому мистецтву предмет «композиція» – один із найважливіших у мистецьких навчальних закладах, є провідною художньою дисципліною, а процес навчання основам композиції має свої особливості на заняттях з рисунку, живопису, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва, основ дизайну та архітектури; як провідній художній дисципліні, композиції відводиться важлива роль у формуванні творчої уяви, світогляду, розвитку образного мислення, індивідуальних здібностей студентів; звертаємо увагу до тенденцій інтеграції, поняття «образ та художньо-образне мислення» та до характеристики моделі образного мислення, що дозволяє прояснити даний процес із наступних ракурсів: форми образності свідомості впливають на процеси осмислення і на всіх етапах образне мислення оперує трьома формами: фреймом, «сценою», в рамках якої задаються базові умови для виникнення образів і понять; уявленням як стійким зв'язком образів і понять; метафорою, що формує цілісний образ предмета за допомогою перенесення властивостей іншого предмета; в створенні композиції у графічному дизайні, просторове мислення сприяє можливості проектування, уяви і представлення різних об'єктів і явищ. Під просторовим мисленням розуміють

можливість конструювання нового, що включає в себе також відтворення просторових об'єктів за деякими їх елементами; різновид образного мислення, основу якого складають геометричні образи і основна функція якого оперування образами в математичному (абстрактному, умовно-схематичному) просторі. Характерним є символічне зображення як умовний образ, який демонструє творчу ідею – задум, але символ постає у вигляді умовного знака, і нерідко із використанням алегорії.

Виходячи із методологічної ідеї нашого дослідження, в аспекті уваги до сучасних концептуальних засад навчання, привертасмо увагу до інновації в освіті: інновації в освіті – це цілеспрямований педагогічний процес розроблення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, технологій, реалізація яких призводить до якісних змін структурних компонентів освіти, модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових умов (Красовська, 2017: 142); «Інновації» – це ідеї та пропозиції, новітній продукт в галузі, що засноване на використанні досягнень і досвіду, є кінцевим результатом інноваційної діяльності. Організаційна інновація (англ. *organisational innovation*) є впровадження нового організаційного методу в діловій практиці фірми, в організації робочих місць або зовнішніх зв'язків (Roggers, 1983). Обґрунтовано, що термін «інновація» має багатомірне значення, оскільки складається з двох форм: новаторської ідеї та процесу, методики, технології її практичної реалізації та результату, що призводить до якісних змін в освіті (Ellis, 2024).

В цілому, зазначене дозволяє сформулювати, що образно-функціональний підхід пов'язуємо у згоді із думкою, що діяльність студентів ефективна як при вдосконаленні їх умінь розв'язувати задачі, що вимагають уявного створення і трансформації просторових образів, в тому числі – завдання на «уявні» побудови, так і при навчанні студентів методиці організації самостійної діяльності, метою якої є пошук різних способів вирішення стереометричних задач М. І. Стась (Стась, 2007: 14). Зазначене прямо чи опосередкованим чином актуалізує розвиток психолого-педагогічних основ інтеграції у галузі мистецької освіти, естетичного виховання всіх учасників освітнього процесу (Figel, 2009). Зазначене дозволяє і сформулювати алгоритми як ефективної (гармонійної) педагогічної дії, так і створення гармонійних (геніальних) творів мистецтва – зорових, слухових, зображальних, виражальних: жіночий чоловік; гармонійно поєднуються холодна і гаряча колірна гамма, континуальні

і дискретні візуальні форми і рухи; гармонійно інтегруються мелодія і ритм; передача на картині відразу двох зрізів дійсності – у минулому та майбутньому; передача одночасно статичної і динамічної; поєднання прямої і зворотної зорової перспективи (Вознюк, 2016: 8–14). Так в організації навчання студентів, організовуючи створення образних моделей та фігур, можна сформувати у студентів динамічні представлення, а при сприйнятті зображень об'ємних фігур не можна створити однозначний образ (може бути зображенням і плоскою фігурою), в таких випадках властиво при розшифровці зображення звертатися до іконічних стереотипів та інших складових суб'єктного досвіду, але навіть при вказівці розмірності фігури відсутність глибинних відчуттів може сприяти створенню невірних образів (Юсов, 2001: 40–41).

Таким чином, можливо обґрунтувати, що, якщо у графічному дизайні буде задіяне образне уявлення як активний процес синтезу понять і образів, обумовлений зв'язком абстрактного мислення і ментальної репрезентації чуттєвого досвіду в свідомості студента, і яка витікає з цього необхідністю опори на метафоричний спосіб об'єктивації результатів пізнання, а метафора, будучи одним з ключових інструментів образного мислення, це дозволяє студентові з'єднувати в пізнанні понятійну схему і образну композицію. Звідси характерним є і символічне зображення як умовний образ, який демонструє творчу ідею – задум, але символ постає у вигляді умовного знака, і нерідко із використанням алегорії.

Висновки. У результаті проведеного дослідження маємо підстави стверджувати, що на сьогодні хоча і існують багатогранні позиції про творчо-продуктивні можливості навчання в підготовці студентів ХГФ, здатних мислити образно-творчо, постійно шукати нові шляхи до вирішення творчих завдань на засадах формування та розвитку їх композиційно-образного мислення, актуальним є кожне дослідження, так як існує необхідність мистецтва нової формації, а тому особлива увага до графічного дизайну, що демонструє і творчий процес створення композиції у графічному дизайні. Виходячи із положення, що класичного рівня графічні «Академічні твори» мистецтва дотримуються установлених принципів «Академічної композиції», увагу привертасе Дизайн та композиції Дизайну, де фактично задані принципи як загальної композиції, так і притаманні графічному дизайну. Творчо «вибудований» метод навчання студентів ХГФ графічному дизайну ефективний при одночасному пошуку композиції як практичного уміння, створення і трансформації

просторових образів, «уявних» творчо-перевтілених образних побудов, і, при цьому, знаходженню способів вирішення поставлених творчих завдань, що сприяє і розвитку графічно-дизайн-образного уявлення у студентів.

Перспективи подальших розвідок. На нашу погляд, важливими є дослідження в проєкції, що якщо в процесі ознайомлення із «образною раці-

аналізацією» композиції графічного дизайну буде застосування не тільки традиційних, а і нових дизайн-інформаційних технологій із опорою на образно-стилізоване уявлення студентів, то відбудеться можливість вплинути на результати створення ними композиції відповідно до вимог створеного графічного образу в певній композиційній формі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вознюк О.В. Нова постнекласична парадигма мистецької освіти. Актуальні питання мистецької педагогіки: зб. наук. праць: гол. ред. І. М. Шоробура. Хмельницький ТОВ Поліграфіст, 2016. Вип. 5. С. 8–14.
2. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.
3. Шмельова Т. В. Мистецтво скульптури: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 201 с.
4. Красовська О. О. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій: Дисерт. на здобуття наук. ступ. докт. педагог. наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (015 – Педагогічні науки). Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2017. 568 с.
5. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво (основи образотворчої грамоти): навч.-метод. посіб. Ч. 1. Івано-Франківськ: ЯРИНА, 2016. 196 с.
6. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення: навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. 112 с.
7. Губаль Б. І. Композиція в дизайні. Одно-, дво- і тривимірний простір: навч. посіб. / за ред. проф. Є. А. Антоновича. Тернопіль : ПЦ Матвей, 2011. 240 с.
8. Roggers E. M. Diffussion of Innovations. New York; London: Free Press, 1983. 140 с.
9. Ellis A. K. Research on Educational Innovations [online]. URL: [http:// www.eyeoneducation.com](http://www.eyeoneducation.com)
10. Стась М. І. Методичні рекомендації з формування творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2007. 36 с.
11. Figel Y. Edukacja artystyczna i kulturalna w szkołach w Europie. Bruksela: Eurydice, 2009.
12. Юсов Б. Т. Принципи побудови інтегрованих поліхудожніх програм з Образотворчого мистецтва. *Мистецтво і освіта*. 2001. № 3. С. 40–41.

REFERENCES

1. Vozniuk O.V. (2016) Nova postneklasyczna paradyhmia mystetskoï osvity. [A new post-non-classical paradigm of art education] Aktualni pyttannia mystetskoï pedahohiky: zb. nauk. Prats. – Current issues of art pedagogy: coll. of science works: main ed. I. M. Shorobur. Khmelnytskyi LLC Polygraphist. Issue 5. 8-14. [in Ukrainian].
2. Padalka H. M. (2008) Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin). [Pedagogy of art (Theory and teaching methods of artistic disciplines)]. K.: Education of Ukraine. 274 p. [in Ukrainian].
3. Shmelova T. V. (2018) Mystetstvo skulptury: navchalno-metodychnyi posibnyk. [The art of sculpture: educational and methodological manual]. Zhytomyr: Publication of ZhDU named after Ivan Franko. 201 p. [in Ukrainian].
4. Krasovska O. O. (2017) Teoretychni ta metodychni zasady profesiinoï pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovoï shkoly v haluzi mystetskoï osvity zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii: Dysert.. na zdobuttia nauk.. stup..dokt..pedahoh.. nauk za spetsialnistiu 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoï osvity» (015 – Pedahohichni nauky). [Theoretical and methodological principles of professional training of future primary school teachers in the field of art education by means of innovative technologies] : Dissertation. professional education» (015 – Pedagogical sciences). Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr. 568 p. [in Ukrainian].
5. Gnatiuk M. V. (2016) Obrazotvorche i dekoratyvno-prykladne mystetstvo (osnovy obrazotvorchoï hramoty): navch.-metod. posib. [Visual and decorative and applied art (basics of visual literacy): teaching method]. manual Part 1. Ivano-Frankivsk: YARYNA. 196 p. [in Ukrainian].
6. Yaremkiv M. (2005) Kompozytsiia: tvorchi osnovy zobrazhennia: navch. posib. [Composition: creative basics of image: teaching. Manual]. Ternopil: Textbooks and manuals. 112 p. [in Ukrainian].
7. Gubal B. I. (2011) Kompozytsiia v dyzaini. Odno-, dvo- i tryvymirnyi prostir: navch. posib. : za red. prof. Ye. A. Antonovycha. [Composition in design. One-, two- and three-dimensional space: education. manual: edited by Prof. E. A. Antonovych]. Ternopil: PC Matvei. 240 p. [in Ukrainian].
8. Roggers E. M. (1983) Diffussion of Innovations. New York; London: Free Press. 140 p.
9. Ellis A. K. (2005) Research on Educational Innovations [online]. URL: [http:// www.eyeoneducation.com](http://www.eyeoneducation.com)
10. Stas M. I. (2007) Metodychni rekomendatsii z formuannia tvorchykh zdibnostei maibutnykh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva. [Methodical recommendations for the formation of creative abilities of future teachers of fine arts]. Cherkasy: Bohdan Khmelnytsky National University. 36 p. [in Ukrainian].
11. Figel, Y. 2009. Edukacja artystyczna i kulturalna w szkołach w Europie. [Artistic and cultural education in schools in Europe] Bruksela: Eurydice. [in Polish].
12. Yusov B. T. (2001) Pryntsyipy pobudovy intehrovanykh polikhudozhnykh prohram z Obrazotvorchoho mystetstva. [Principles of building integrated polyartistic programs in Fine Arts. Art and education]. No. 3. 40-41. [in Ukrainian].